

Kartläggning av ungdomars övergång till vuxenlivet i Europa

Sammanfattning

Inledning

Ungdomar i Europa fortsätter att ha stora svårigheter på arbetsmarknaden. Även om ungdomsarbetslösheten har börjat sjunka i ett par medlemsstater kunde totalt 23 procent av unga arbetsökande i åldern 15–24 år i EU-28 inte hitta något arbete i januari 2014. Under 2012 ökade antalet ungdomar som varken studerar eller arbetar till 14,6 miljoner, vilket utgör 15,9 procent av hela befolkningen i åldern 15–29 år.

De rådande ekonomiska utsikterna och den kraftigt minskade efterfrågan på unga arbetstagare har gjort att unga inte kunnat gå från skola till arbete. Att avsluta sin utbildning borde vara ett spännande ögonblick i livet för ungdomar som startar sin yrkeskarriär efter många år av formell utbildning. Nu är dock denna omställning fylld av osäkerhet eftersom det är mycket svårt att få ett första arbete, och i en del medlemsstater kan det visa sig vara en utdragen process. Den långvariga jobbkrisen kan också ha tvingat ungdomar att bli mindre kräsna när det gäller vilket slags arbete de är beredda att acceptera. Deltidsarbete och i synnerhet tillfälliga anställningar är mycket vanligare bland unga arbetstagare med risk för att detta i vissa fall kan stoppa deras framtidsplaner och övergång till vuxenlivet.

I rapporten analyseras arbetsmarknadssituationen för ungdomar i Europa med särskild fokus på övergången från skola till arbete och den tid det tar att få det första arbetet efter utbildningen. Dessutom kartläggs den mer allmänna övergången till vuxenlivet, exempelvis den ålder då ungdomar flyttar hemifrån. Vidare undersöks uthålligheten hos de många ungdomar som mot alla odds fortsatt att ha arbete under krisen och deras övergång från tillfälliga till fasta anställningar. I rapporten analyseras slutligen de politiska åtgärder som ett urval medlemsstater genomfört för att stödja övergången från skola till arbete.

Sammanhang

Att stödja ungdomars övergång från skola till arbete har blivit en central fråga på den politiska dagordningen i Europa. Under 2012 föreslog Europeiska kommissionen en rad åtgärder i sysselsättningspaketet för ungdomar för att bekämpa de "oacceptabelt höga nivåerna" av arbetslöshet och socialt utanförskap bland ungdomar. Kommissionen var medveten om att de cykliska och strukturella problemen på de europeiska arbetsmarknaderna hade bidragit till att göra övergången från skola till arbete mer utdragen och svår och uppmanade därför medlemsstaterna att vidta åtgärder för att hjälpa ungdomar att hitta arbete.

Kommissionens förslag till Europeiska unionens råd om att införa en ungdomsgaranti i alla medlemsstater antogs i april 2013. Ungdomsgarantin är avsedd att förkorta övergångsperioden till arbete och minska långvariga perioder då ungdomar varken arbetar eller studerar. Diskussionen är nu inriktad på att göra det möjligt för ungdomar att komma ut på arbetsmarknaden, men konsekvenserna av detta för andra aspekter av övergången till vuxenlivet behöver också tas upp.

Resultat

Höga kostnader för arbetslöshet och utanförskap

Den ekonomiska krisen har slagit hårt mot människor i alla medlemsstater, men ungdomarna är värst drabbade när det gäller utsikterna att få arbete och risken för utanförskap. Sommaren 2013 ökade arbetslösheten bland ungdomar i åldern 15–24 år till över 23 procent i EU-28, vilket var en av de högsta nivåer som Eurostat någonsin registrerat.

Arbetslöshetssiffrorna varierar kraftigt mellan medlemsstaterna, men 18 länder har registrerat sina högsta nivåer av ungdomsarbetslöshet sedan krisens början, bland annat de nio länder som noterade denna högsta nivå 2013.

Förlusten för de europeiska ekonomierna av att en så stor andel som 15,9 procent av befolkningen i åldern 15–29 år varken hade arbete eller studerade uppskattades till 162 miljarder euro 2012, vilket är en ökning med nästan 10 miljarder euro jämfört med 2011.

Variationer i övergången från skola till arbete

Konsekvenserna av denna statistik kan till fullo förstås när man undersöker ungdomars övergång till vuxenlivet. Övergångarna är visserligen inte lätta att mäta men rapportens makroanalys visade att de olika etapperna i ungdomars övergång till vuxenlivet, exempelvis att flytta hemifrån och bli föräldrar, är starkt förknippade med det ekonomiska oberoende som uppnås genom en lyckad övergång från skola till arbete.

I länder med snabbare och mer framgångsrika övergångar från skola till arbete flyttar ungdomar hemifrån tidigare. Sju gemensamma mönster bland medlemsstaterna identifierades i detta avseende. I den ena änden av spektrumet finns den nordiska modellen och lärlingsmodellen (Österrike och Tyskland), som kännetecknas av en snabbare övergång till vuxenlivet och från skola till arbete. I den andra änden av spektrumet finns den östeuropeiska modellen och Medelhavsmodellen, där övergången från skola till arbete är svår och problematisk med mycket långsamma och sena övergångar till oberoende och självbestämmande.

Övergången från skola till arbete var som regel smidigare och snabbare i länder med en högre grad av integration mellan skola och arbete genom lärlingsprogram eller genom att fler ungdomar kombinerar skola och tidiga erfarenheter av arbetslivet.

Utmaning för ungdomar att behålla sitt arbete

När ungdomarna väl har fått sin första arbetslivserfarenhet återstår det för dem att skaffa sig en stabil anknytning till arbetsmarknaden med goda karriärsutsikter för att kunna fullfölja sin övergång till vuxenlivet. Tyvärr visar analysen att ungdomars förmåga att hålla sig kvar på arbetsmarknaden har försämrats under krisen, med negativa konsekvenser för deras chanser att få en fast anställning.

I undersökningen konstaterade man också att chansen för ungdomar som får tillfälliga anställningar att hålla sig kvar på arbetsmarknaden är lägre. Mindre än en fjärdedel lyckades få en fast anställning under den undersökta perioden.

Slutsatser

Medlemsstaterna har på senare tid bemödat sig särskilt om att utforma och genomföra politiska åtgärder för att stödja alla ungdomar i deras övergång från skola till arbete. Det är ofta svårt att utvärdera hur effektiva dessa insatser är eftersom det saknas systematisk uppföljning, men i fallstudierna för rapporten identifierades en rad huvudfaktorer som bidrar till att göra dessa politiska insatser effektiva och som kastar ljus över hur politiken för övergången från skola till arbete kan förbättras.

- Vid utformningen av politiken är det viktigt att inse att ungdomar är en mycket varierande grupp med olika egenskaper och ofta flera behov. Även om syftet är detsamma bör politiken ha olika uppläggning och skräddarsys efter individuella behov, med individuellt utformat stöd från personliga rådgivare som försöker få insatserna att passa individen så bra som möjligt.
- Full samordning av alla dem som medverkar i övergången från skola till arbete är en av de viktigaste bestämmande faktorerna för framgångsrika program. Sådan samordning är dock svår att uppnå på grund av skilda ansvarsområden och separata budgetar.
- I de allra flesta länder saknas systematisk uppföljning av resultaten av dessa program för att ta reda på hur framgångsrika de är. Behovet av uppföljning uppmärksammas dock alltmer och mer tillförlitliga resultat kan förväntas på området.
- Makroekonomiska faktorer har ett avgörande inflytande över hur framgångsrik politiken är på detta område, eftersom de kan begränsa finansieringen av tjänster och sysselsättningsskapande åtgärder samt leda till ökad konkurrens mellan arbetssökande.

Mer information

Rapporten *Mapping youth transitions in Europe* (Kartläggning av ungdomars övergång till vuxenlivet i Europa) hittar du på <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1392.htm>

För mer information, kontakta Massimiliano Mascherini, forskningsledare, på adressen mam@eurofound.europa.eu